

KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ KÄYTÖSOPETUKSEEN JA KOULUTUKSEEN

Teksti: Roger Mugford (Suom. Ritva Lehtiö)

Onnea! Perheesi on saanut uuden, hyvin tärkeän jäsenen, koiranpennun. Se tuo mukanaan paljon hupia, naurua, toveruutta – mutta toisinaan se myös turhauttaa! Meille Animal Behaviour Centerissä työskenteleville on kertynyt laaja kokemus niistä iloista ja suruista, joita valloittava pentusi saattaa tuottaa.

Englannin johtava eläinpsykologi tri Roger Mugford on kerännyt apupaketiksi vastauksia yleisimpiin käytösongelmiin. Yleensä vastaukset ja edellytettävät toimenpiteet ovat hämmästyttävän yksinkertaisia.

Pennun sosiaalistaminen

Pennun täytyy oppia tulemaan toimeen muiden koirien ja ihmisten kanssa jo aivan pienestä pitäen. Pentukurssien opetusohjelmaan kuuluu tavallisesti leikkiä, harjausta, hammashoitoa, perustottelevaisuuden komentosanoja ja sisäsiisteyden harjoittelua. Isännillä on tilaisuus myös kysellä koiran kehittymisestä, terveydestä ja käyttäytymisestä. Pentu saa myönteisiä kokemuksia kursilla, jonka tavoitteena on totuttaa se sinun ja muiden ihmisten toimenpiteisiin. Tämä valmistaa sitä tuleviin eläinlääkärillä tai trimmaajalla käynteihin. Lisää tietoja saat paikkakuntasi koirankouluttajilta tai eläinlääkäreiltä.

Sisäsiisteys

Pentu tekee tarpeensa sisälle, koska sillä ei ole mahdollisuutta hoitaa asiaa toivotummassa paikassa, ulkona ruohikolla, tms. Sinun on toimittava samalla lailla kuin harjaannutettaessa pikkulapsen rakkoa ja suolistoa toimimaan vain silloin kun aika on sopiva ja paikka löytyy.

Paras tapa tämän opettamiseen on ”häkkikoulutus”. Se on jäsenneilyä ja valvottua rutiinia, jonka avulla pentusi oppii oikeat tavat toimia korrektilin perheenjäsenen tapaan. Häkistä tulee pennun pesä, paikka johon voi paeta, jossa voi rentoutua ja jossa on turvallista. Koirat eivät yleensä likaa pesäaluettaan. Niinpä oma häkki ei ole omiaan rohkaisemaan pentua tarpeiden tekoon, se odottaa kunnes päästät sen ulos. Toimi silloin seuraavasti:

- Kiitä pentua tai anna sille makupala heti kun se tekee tarpeensa haluamaasi paikkaan.
- Älä koskaan rankaise sitä, vaikka sille sattuisi vahinko sisällä. Mitä todennäköisimmin vahinko oli sinun syytäsi.
- Ota pentu häkistä tunnin välein ja vie se ulos tekemään tarpeensa. Yhdistä tähän aina tietty sana tai ääni. Palkitse pentu oikeasta suorituksesta.
- Puhdista likaantuneet matot aina perusteellisesti poistaaksesi hajun, joka houkuttelisi pennun samaan paikkaan. Parhaita puhdistusaineita ovat sellaiset, joissa ei ole ammoniakkia.

Liiallinen pureskelu ja kipua aiheuttava näykkiminen

Pentujen kuuluu käyttää hampaitaan, kun ne kuljettavat esineitä ja tutkivat maailmaa, mm. sinun käsiäsi ja herkkää ihoasi. Pikkupennun nipistykset voivat muuttua ison koiran puremiksi, mitä et tietenkään halua. Noudattamalla seuraavia ohjeita vältät tämän:

- Päästä valittava äännähdys tai kiljaise, kun terävät pennun hampaat satuttavat sinua. Useimmat pennut säikähtävät kunnolla kuullessaan tuskanhuudon. Älä kiinnitä pentuun mitään huomiota pariin minuuttiin. Pyydä se sitten luoksesi ja osoita, että olette taas ystäviä.
- Sulje pennun kuono lempeällä kädellä tynnyttäaksesi sen. Emo toimii juuri näin uppiniskaisen pennun kanssa.

- Älä anna pennun tarrautua vaatteisiisi tai käsiisi ja kiskoa niitä. Pidä aina pehmeää köysilelua mukanasasi tarjotaksesi sitä leikkimiseen.
- Totuta pentusi luovuttamaan kantamansa esineet opettamalla että se saa palkkioksi makupalan.
- Älä yli-innosta tai riehaannuta pentua. Erityisesti lapset ja miehet syyllistyvät tähän.

Pureminen ja tuhoaminen

Pennun ensimmäiset hampaat ovat väliaikaiset ja niiden irrotessa ja pysyvien kasvaessa ikenet kipeytyvät tulehtuessaan. Pureskelu helpottaa. Tee seuraavien ohjeiden mukaan:

- Tarjoa pennulle pehmeitä esineitä, joihin se voi upottaa terävät hampaansa ja hangata ikeniään. Pehmeät köysilelut ja lujatekoiset täytetyt lelut ovat usein parhaita, kunhan pentu ei saa pureskeltua niistä palasia, joita se sitten nielee.
- Kylmyys ja kosteus lievittää ikenien kirvelyä. Kokeile köysilelujen kostuttamista ja jäähdyttämistä.
- Pentua pitää tiukasti kieltää pureskelemasta mitään, mistä sille on vaaraa. Tällaisia ovat huonekasvit, puutarhan puut ja ennen muuta sähköjohdot. Varoitukseksi riittää hyvin ajoitettu vesisuihkaus tai rämisevän esineen heittäminen (esim. metallipurkki, jossa on pieniä kiviä). Tämän jälkeen pennulle pitää tarjota välittömästi kunnan lelu: paras on kumilelu, jossa on sisällä herkullisia ja terveellisiä makupaloja.

Monet sellaiset pennut, jotka yksin ollessaan purevat tai tuhoavat ympäristöään, ovat liian riippuvaisia ihmisten seurasta. Koiran käyttäytymisen asiantuntijat ovat yleisesti sitä mieltä, että paras tapa estää pennun aiheuttamia kotivahinkoja on suunnata sen mielenkiinto sallitun lelun puremiseen. Jotta pentu välttyisi eroahdistukselta, jätä se alkuun yksikseen hyvin lyhyeksi aikaa, esim. 5-10 minuutiksi. Tarjoa pennulle joka kerta lelu johon se kiinnittää huomionsa ja lisää vähitellen aikaa, jonka se viettää yksin. Tällä varmistat, että pennulla on puuhaa ja se pysyy rauhallisena poissa ollessasi.

Hyppiminen

Koirat tervehtivät nuolemalla ja nuuskimalla toistensa kuonoa. Ihmisten kasvot ovat aivan liian ylhäällä ja siksi pennut yrittävät tavoittaa suomme hyppimällä polviamme vasten. Älä torju koiraa liian tylysti alkuvaiheessa, koska niillä on todellinen tarve oraaliseen kontaktiin kanssamme. Suuren, aikuisen koiran hyppimistä ei pidä kuitenkaan sallia, se voi olla jopa vaarallista.

Hyppimistä voi tehokkaimmin estää seuraavasti:

- Kun tervehdit pentuasi, laskeudu sen ulottuville vaikkapa polvillesi niin että se tavoittaa kätesi ja kasvosi.
- Kiinnitä pennun huomio ensisijassa käsiisi, eikä kasvoihin. Piilota makupala kouraasi tai pitele lelua ja pane koira seuraamaan käsiäsi tai lelua. Käsiesi tulee aina olla ystävyyden välineenä, ei koskaan rangaistuksen (ei siis lyöntejä!).
- Jos koira sinnikkäästi jatkaa hyppimistä, voidaan turvautua oikein ajoitettuun rangaistukseen. Voit esim. laittaa peltitölkkiin kolme pikkukiveä ja pudottaa tai heittää sen pennun jalkoihin sillä hetkellä kun se hyppää. Pentu perääntyy pelästyessään. Kun kaikki neljä tassua ovat taas maassa, voit palkita sen.
- Sanomattakin on selvää, että aina kun pentu on oma nelijalkainen itsensä – eikä kaksijalkaista mallia - kontaktin tulee olla palkitsevaa.

Varastelu

Pennun tulee oppia, että tietyt esineet ja ruokatavarat ovat ihmisten ja siltä kiellettyjä. Varastelun vähentämiseen on omat keinonsa:

- Älä syötä pentua koskaan pöydästä.

- Kun pentu kasvaa, pidä ruokatavarat sen ulottumattomissa.
- Tarjoillessasi koiran omia makupaloja käytä jätä-komentoa kannustaaksesi sitä odottamaan kärsivällisesti. Näin sinä (eikä pentu) päätät, koska on makupalan aika.
- Yllättäessäsi pennun varastamispuuhissa, pudota rämisevä tölkki sen viereen. Jos kyseessä on vanhempi piintynyt varas, voit käyttää apuna kauko-ohjattu sitruunasuihke-koulutuspanta

Koirille ruokailu on sosiaalinen tapahtuma. Anna pennun syödä yhtä aikaa kanssasi, mutta omasta kulhostaan ja sille sopivaa omaa ruokaa.

Koprofagia ja kiinnostus likaan

Koprofagia eli koiran taipumus syödä omia tai lajitoveriensä ulosteita on ominaista nuorelle, nopeasti kasvavalle pennulle. Paras tapa estää tätä on huolehtia pennun kaikinpuolisesta kehityksestä ja tarjota sille sopivasti tasapainotettua ravintoa. Ota harjoitusohjelmaasi rämisevän tölkin tekniikka tai harjoituspanta, kun pentu kierii muiden eläinten eritteissä ja merkkää niillä itseään. Lisäksi tarvitsit hyvää tottelevaisuuskontrollia, erityisesti luokse tulossa.

Jahtaaminen ja luoksetulo-käsky

Pennut ovat sosiaalisia eläimiä, ne kuuluvat laumaan jossa kaikki haluavat liikkua yhdessä. Ne kasvavat nopeasti metsästäjiksi, joten mikäpä olisi niille luontaisempaa kuin oravien, jänisten tai naapurin kissan (!) jahtaaminen. Kotieläinten metsästäminen voi tietää koiran pään menoa. On siis parasta opettaa pennulle, ettei kannata edes aloittaa:

- Ohjaa pennun metsästysvaisto kohdistumaan lähinnä esineisiin, vaikkapa palloon tai köysileluun, jonka se saa poimia ja tuoda.
- Pidä pentua pitkässä hihnassa ja anna hölkkääjien, polku- tai moottoripyöräilijöiden ja rullaluistelijoiden tulla sopivalle etäisyydelle (n. 4-5 metriä). Käske pentu istumaan ja kiinnitä sen huomio itseesi ja käsiisi joissa on makupala. Potentiaalinen jahtauskohde unohtuu.
- Tutustuta pentusi jo varhain perheesi tai naapurisi kissoihin. Kannusta niitä pitämään toisistaan tarjoamalla kaikille makupaloja.
- Jos aikuinen koira on sinnikäs jahtaaja, voit tarvita ammattiapua. Oikein ajoitettu rangaistus on paras keino saalistuksen jättämiseen. Tavallisesti riittää se, että heität rynnistävän koiran jalkoihin rämisevän tölkin. Voit käyttää myös kauko-ohjattavaa sitruunasuihke-koulutuspantaa.

Häiritsevä haukkuminen ja uliseminen

Pennut ja aikuiset koirat kommunikoiivat äänillä, visuaalisesti ja kemiallisesti. Haukkuminen voi ilmaista epätoivoa, uteliaisuutta, leikkiä tai se voi olla uhkaavaa ”kuka siellä liikkuu” –tyyppistä. Yksi positiivinen tapa vähentää haukkumista on paradoksaalista kyllä se, että opetat pennun haukkumaan ja vaikenemaan käskystä. Opetta pentu puhu-käskyllä haukkumaan makupalan toivossa ja vaikenemaan hiljaa –käskyllä. Kiitä pentua aina kun se toimii oikein. Koska pentu suuntaa haukkumisen sinuun ja sillä on tavoite, sen haukkuminen on sinun hallinnassasi. Hyvä ja hauska opetustapa on naksukoulutus.

Aikuisen koiran häiritsevän haukkumisen lopettamiseksi erityiskeinot voivat olla tarpeen. Yksi väline on mikrofonilla toimiva haukunrajoitinpanta, joka suihkuttaa vaarattoman sitruuna- tai pippurisuihkeen koiran haukkuessa, keskeyttäen haukun myös silloin kun koira on yksin. Tämä voi tehokkaasti rauhoittaa maailmaa, josta muuten saattaisi tulla kovin meluisa.

Ja lopuksi...

Toivomme, että pennustasi kehittyi hyvin koulutettu, vahvalla itsetunnolla varustettu, hauska perheenjäsen...

PERUSKOULUTUKSEN SEURAAVAT VAIHEET

Pentuja kouluttaessasi sinun tulisi toimia lempein ja hitain liikkein. Muista, että pennun niskalihakset ja nivelsiteet ovat heikompia kuin aikuisten. Suosittelemme litteän pannan tai riimun käyttöä tässä vaiheessa. Rajuja nykäisyjä pitää välttää. Älä käytä kuristuspantaa! Riimu estää vetämisen ja se mahdollistaa hyvin kokonaisvaltaisen koulutuksen. Seuraavat vinkit ovat hyödyksi tottelevaisuuskoulutuksessa.

Seuraa

Kiinnitä pantaan tai riimuun pitkä talutushihna. Jos pentu kiirehtii edellesi, nykäise hihnasta kevyesti. Tästä alkaa seuraamisvaste. Kun koira hidastaa vauhtia, ohita se. Kiitä sitä seuraa-sanalla kun sen pää on jäänyt polviesi taakse. Jos pentu vetää, astu sivulle ja käännä koira sivuttain, tee vaikkapa täysympyrä niin että se pysyy seurannassa.

Istu

Pidä makupalaa oikeassa kädessäsi ja nosta vasemmalla varovasti hihnasta jolloin pennun pää kohoa. Kun sen takamus koskettaa maata, anna istu-käsky. Toista harjoitusta ja palkitse välittömästi makupalalla tai kiitoksella.

Paikka

Käytä taas pitkää hihnaa, komenna pentu istumaan ja astele takaperin oikea kämmen ojossa koira kohti ja sano ”paikka”. Astu sitten eteenpäin ja palkitse pentu. Lisää vähitellen itsesi ja pennun välimatkaa.

Maahan

Komenna pentu istumaan. Houkuttele se makuulle asettamalla etutassujen eteen makupalan tai lelun. Paina hihnasta kevyesti alaspäin, jos apu on tarpeen.

Tule

Kävele takaperin pentu pitkän hihnan päässä ja houkuttele se tulemaan perässä kutsumalla sitä nimeltä ja tule-komennolla. Voit myös komentaa ”tule” ja vetää pentua kevyesti sinun ja makupalan luo. Lisää harjoittellessasi välimatkaa vähitellen.

Suomessa Dr.Roger Mugfordin tuotteita edustaa Shetland OY (www.shetland.fi) ja heiltä voi kysyä lisätietoja.